

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**72-ої наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету,
присвяченої 90-річчю
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

Том 2

21 квітня – 15 травня 2020 р.

Полтава 2020

*В.В. Чернишов, к.філос.н., доцент,
А.А. Ріжко, студентка гр. 101-ЕО
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

РОЛЬ АРІСТОТЕЛЯ В СУЧАСНОМУ ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ

У поліфонічному морі сучасного філософському дискурсу одна з партій належить мислителям, які вважають себе продовжувачами традиції Арістотеля. Утім, чому Арістотель цікавить людей ХХІ століття? Чи людям у століття генної інженерії та високих технологій, комп'ютерних систем та Інтернету бути цікава думка мислителя, який жив більше ніж двадцять три століття тому? Що він їм може запропонувати, чим зацікавити? Та й взагалі, чи лишилось у нашій сучасності, з усією її технологічністю та інформаційними технологіями, місце для думок стародавніх мислителів?

Кожна історична епоха формує свій запит на філософські ідеї. Відповідно, історія ідей – це передусім історія того, як одні ідеї заміщуються іншими ідеями, типологічно відмінними від тих, на місце яких вони приходять. Щоправда, було б дуже наївним вважати, що ідеї минулих століть зникають безслідно й ніколи не повертаються. Бо ж чи не наївно уподібнити ідею, яка є духовним витвором, речовинному мотлохові, викинутому на смітник? Саме навпаки, історія ідей рясніє прикладами, коли ідеї минулих століть повертаються для того, щоб взяти активну участь у конструюванні майбутнього навіть тоді, коли, здавалося б, вони назавжди стали історичними артефактами, а світ почав жити за зовсім новими законами.

Філософія Арістотеля мала драматичну історію, що коливалась між майже повним забуттям та шаленою славою і популярністю. Так після смерті Арістотеля у македонській Евбеї у 322 р., його спадщина була на тривалий час забутою, але раптом виринула у єгипетській Олександрії I ст. до н.е., де зусиллями *Андроніка з Родосу* отримав своє оформлення корпус арістотелевих праць. Після падіння єгипетської держави Птолемеїв та з приходом спочатку часів Римської імперії, а згодом і ранніх варварських держав, праці Арістотеля знову були практично втрачені для західної Європи (окрім деяких) і майже забуті, щоб повернутись на початку II тисячоліття через арабський світ та Візантію. Утім, після майже двохсотлітньої боротьби за право голосу в Європейському культурному середовищі, а згодом, навіть кількох столітнього панування у ньому, авторитет Філософа був підданий сумніву й нищівній критиці діячами Нового часу та доби Просвітництва. Але раптом на початку XIX ст.

Арістотель знову повернувся – зусиллями *Адольфа Тренделенбурга* (1802-1872) та *Франца Brentano* (1838-1917) – як один з ключових мислителів в інтелектуальне коло Європи – його прихід прислужився до появи таких нових філософських напрямів як феноменологія і герменевтика, психоаналіз; також, християнізований арістотелізм лежить в основі доктрини неотомізму.

Утім, ХХ століття принесло нове прочитання Арістотеля, відмінне як від модерного, так і від постмодерного, яке поступово прислужилося до оформлення цілого напрямку у сучасній філософії, відомого під іменем неоарістотелізму. Діяльністю таких авторів та мислителів як *Елізабет Анскомб* (1919-2001), *Філіппа Фут* (1920-2010), *Аласдер Макінтайр* (1929-), *Марта Нуссбаум* (1947-), *Майкл Зандл* (1953-) та деяких ін., неоарістотелізм став важливим елементом філософського ландшафту сучасного світу й бере правомочну участь у сучасному філософському дискурсі.

Неоарістотелізм фокусує свою увагу, передусім, на специфічно людських аспектах буття, пропонуючи людині поглянути на світ саме людськими очима – це позиція фундаментального філософського *реалізму*, що прагне йти серединним шляхом, уникаючи крайнощів, притаманних як матеріалізму, так і ідеалізму. Фундаментальний філософський реалізм прагне обґрунтувати правомочність людського *здорового глузду*, бачення світу таким, яким він є саме з точки зору людини, виходячи з фундаментальних принципів буття людської природи.

Виходячи з усвідомлення того, що фундаментальним принципом людського буття є буття у спільноті, представники неоарістотелізму багато пишуть саме на соціальні, політичні та етичні теми, прагнучи нагадати, що ключовою людською цінністю має бути визнане добродіє людське життя в спільноті, що мало б бути кероване не споживацтвом, а ідеалом суспільного служіння в інтересах спільного блага. Ці студії нагадують людині, що серед навіть дуже технологізованої інфраструктури сучасного світу, люди, попри будь-що, лишаються (й мають лишатися) людьми, відкривають сучасній людині перспективу, що добряче нею призабута – перспективу *істинного гуманізму*, який є вільним як від крайнощів індивідуалізму – замкненості на самому собі й зосередженості тільки на власних інтересах, так і від згубних для будь-якої нормальної людської творчості тенет колективізму. У політичному житті, неоарістотелізм також намагається знайти серединний шлях – між крайнощами беззастережного лібералізму й бравадою консервативної пропаганди, що пропонує «законсервувати» дійсність.

До речі, однією з особливостей неоарістотелівського руху є те, що його речниками доволі часто виступають жінки.